

Nieuwsbrief

Noordwaard

Datum: Februari 2026

Via de nieuwsbrief Noordwaard houden we u op de hoogte van de ontwikkelingen in dit gebied.

Deze nieuwsbrief verschijnt zes keer per jaar. Vorige nieuwsbrief gemist? Kijk dan op:

<https://www.staatsbosbeheer.nl/Natuurgebieden/biesbosch/noordwaard>.

Omsloten door het Nationaal Park De Biesbosch, precies tussen de rivier de Nieuwe Merwede en de Brabantse Biesbosch, ligt de Noordwaard. Het is een sinds 2015 ontpolderd gebied dat nu fungeert als doorstroomgebied. Op die manier helpt de Noordwaard om droge voeten te houden in de regio rondom Gorinchem en Dordrecht – nu én in de toekomst, als rivieren door het veranderende klimaat vaker extreme hoeveelheden regen te verwerken krijgen en de zeespiegel stijgt. Begin 2022 spraken Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer af om het beheer van de Noordwaard samen aan te pakken, in ieder geval voor de komende tien jaar. Rijkswaterstaat is en blijft eigenaar en doet het technisch beheer, en Staatsbosbeheer doet het natuur- en vegetatiebeheer.

In deze nieuwsbrief

- Populierenaanplant
- Pachtperceel in de Noordwaard
- Baggeren watergangen Noordwaard
- Waarnemingen
- Nieuws Rijkswaterstaat
- Nieuws van FREE Nature
- Contactgegevens

Populieren aanplant

Afgelopen maand zijn er 13 nieuwe populieren aangeplant langs de Galeiweg. Afgelopen jaar zijn er populieren verwijderd en tussen de bestaande populieren nieuwe staken aangeplant. Mede door de droogte in de zomer zijn er vijf bomen niet aangeslagen. Deze zijn vervangen door nieuwe populierenstaken. Daarnaast zijn er nog zeven extra populieren aangeplant op de plek waar eerder slechte essen zijn verwijderd. Er is gekozen voor Zwarte populieren. Dit is een inheemse populierensoort die in het rivierengebied thuis hoort. Deze hebben een iets grilligere groeivorm dan de Canadese populieren die er eerder stond. Door nu bomen tussen de huidige populieren te planten behouden we dit lijnvormige landschapselement voor de toekomst. Tegen de tijd dat de grote populieren weg moeten voor de veiligheid staan er ondertussen alvast nieuwe bomen.

Om de bomen zijn stevige stalen roosters geplaatst om te voorkomen dat de bever de populieren om knagen. Jongen populieren zijn namelijk erg populair bij de bevers. Op deze manier zijn ze de komende jaren goed beschermt.

Pachtperceel in de Noordwaard

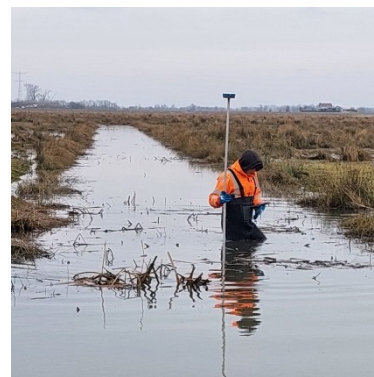
Vlak bij de Loswal is een nieuw raster geplaatst om een perceel van ongeveer 2,5 hectare groot. Dit is een laaggelegen perceel waar veel riet groeit. Omdat dit onderdeel is van de door Rijkswaterstaat aangewezen stroombaan mag er op dit stuk geen hoge vegetatie staan. Hoge vegetatie remt de doorstroming bij hoge waterstanden.

Tot nu toe werd dit stuk in de zomermaanden gemaaid. In de zomer is het relatief droog dus is dit de beste periode om met machines te rijden. Toch was dit altijd lastig te maaien met regulier materieel door het dichte riet dat hier elk jaar op komt. Daarom zal vanaf dit jaar dit perceel verpacht worden en door middel van begrazing met koeien de vegetatie kort gehouden worden. Door de natte omstandigheden zullen de koeien er alleen in de zomermaanden lopen.

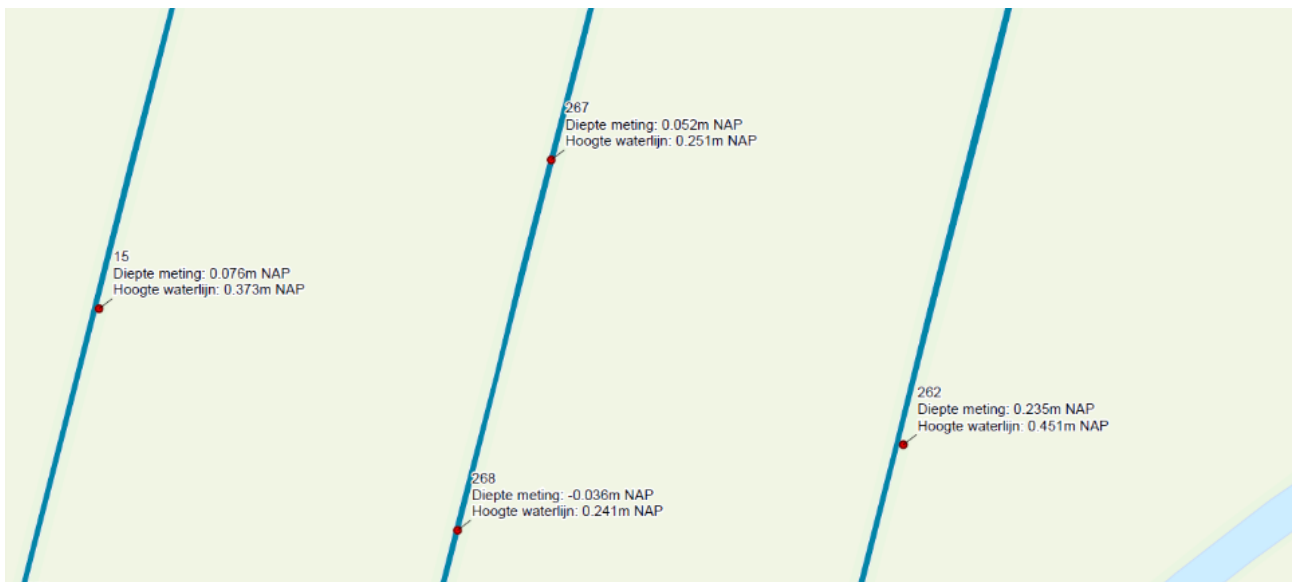
Dit perceeltje is eigendom van Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer kan dit perceel dus zelf via openbare verpachting onder voorwaarden uitgeven. In de voorwaarde is bijvoorbeeld opgenomen dat er geen mest mag worden uitgereden of chemische bestrijdingsmiddelen mogen worden gebruikt. Verder is vastgelegd dat er geen werkzaamheden in het broedseizoen mogen plaatsvinden. Percelen die in eigendom van Rijkswaterstaat zijn, het overgrote deel van de Grote Noordwaard, kunnen alleen via het Rijksvastgoedbedrijf worden verpacht. Het Rijksvastgoedbedrijf neemt geen beperkende voorwaarden ten behoeve van de natuur op in hun pachtovereenkomsten. Vandaar dat op dit moment ervoor gekozen is geen graslanden in het doorstroomgebied, die in eigendom zijn van Rijkswaterstaat, in pacht uit te geven.

Baggeren watergangen Noordwaard

Om ervoor te zorgen dat de waterhuishouding in de laagbekade polders in de Noordwaard op orde blijft is het van belang dat de watergangen voldoende diepte hebben. In de loop van de tijd slibben watergangen dicht met bagger en moet dit er af en toe uitgehaald worden. Normaal gesproken houdt een waterschap dit in de gaten en zorgt dat de verantwoordelijke dit in orde brengt. Omdat het hier om buitendijks gebied gaat is heeft het waterschap hier geen rol in. Deze taak is daarom in het doorstroomgebied van de Noordwaard verdeeld tussen Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer. Rijkswaterstaat (via team Rijntakken) zorgt voor het op diepte houden van de hoofdwatergangen. Dit zijn de watergangen die de belangrijkste ontsluiting van de polder verzorgen. Team Rijntakken is afgelopen jaar al begonnen met het uitbaggeren van een deel van deze watergangen. Komend jaar gaan zij weer een deel uitbaggeren. Het op diepte houden van alle overige watergangen ligt bij Staatsbosbeheer.

Om in beeld te krijgen welke watergangen gebaggerd moeten worden heeft Staatsbosbeheer opdracht gegeven om de diepte van alle overige watergangen in kaart te brengen. Elke 100m wordt de diepte van de watergang gemoeten om te bepalen hoeveel bagger er in de watergang zit.

Met deze meting kunnen we bepalen welke watergang gebaggerd moet worden. Omdat ondiepe watergangen ook natuurwaarde hebben zal het baggeren gefaseerd worden over de komende jaren zodat er altijd ook ondiepere wateren in het gebied blijven. Afhankelijk van de uitkomst van de metingen zullen dit najaar een deel van de overige watergangen gebaggerd worden. Van de bagger zullen bodemonsters worden genomen om te zien of deze niet vervuild is. Als de bagger niet vervuild is wordt deze op het aangrenzende grasland verspreid. Als er wel vervuiling in de bagger aanwezig is zal op deze locaties de bagger afgevoerd moeten worden.

Waarnemingen

Zeldzame soorten van de afgelopen tijd

De eerste weken van het jaar zitten er weer op. Tijd voor weer een overzicht van de hoogtepunten die gezien zijn in de Noordwaard. Omdat we ons nog steeds in de wintermaanden begeven moeten we het vooral hebben van vogels en zoogdieren. Hoewel het voorjaar zich voorzichtig aan het opmaken is en op warme dagen de eerste citroenvlinders en aardhommels alweer rondvliegen zullen we toch nog echt even moeten wachten op de eerste echte voorjaarssorten.

Al vanaf het begin van de winter verblijft een vrouwtje Topper in polder de Hardenhoek, deze eendachtige verblijven meestal op zee, sporadisch duiken ze ook in het binnenland op.

Tijdens een nachtelijke inventarisatie werden er meerder Boommarters waargenomen in de Noordwaard. In het afgelopen jaar waren er uitzonderlijk veel waarnemingen van de soort in de Biesbosch. Boommarters zijn erg schuw en lastig waar te nemen. Het lijkt dus steeds beter te gaan met deze soort!

Tijdens een andere nachtelijke inventarisatie werd in een polderslootje een heuse Kwak waargenomen, hoewel kwakken voorheen vrij frequent in de Biesbosch broedden is de soort erg schaars geworden. Een leuke verrassing dus!

Kwak. Foto: Daan van Braak

Ross' gans. Foto: PK. Schipper

Een jaarlijks terugkerende zeldzaamheid is de Roodhalsgans, deze prachtige soort is schaars in Nederland maar duikt ieder jaar wel een keer in de Biesbosch op. Roodhalsgans verblijven vaak tussen groepen brandgans en zwerven vaak rond in de regio.

Een andere leuke ganzensoort die deze maand in de Noordwaard opdook is de Ross' gans. Ross'gans hebben hun oorsprong in Noord-Amerika liggen en zouden in theorie op natuurlijke wijze in Nederland terecht kunnen komen. Omdat de vogels ook populair zijn in de vogelhouderij zijn er altijd wat vraagtekens over de herkomst van dergelijke vogels. Desalniettemin een prachtige soort die zeker een plaatsje verdient in dit overzicht.

Opnieuw waren er een aantal waarnemingen van zwerfende Raven in de Noordwaard. Raven broeden al vroeg en de meeste vogels zijn al bezig met de nestbouw of zitten al op eieren, van een broedgeval zal dit jaar waarschijnlijk nog geen sprake zijn. Wie weet in de komende jaren...

De komende weken zal het voorjaar echt aan gaan breken en zal er weer wat meer variatie komen in het zeldzaamhedenoverzicht. Tijd om naar buiten te gaan!

Terwijl wij deze nieuwsbrief schrijven zingen de veldleeuwerikken weer hun hoogste lied, en strijken de eerste grutto's weer in de Noordwaard. Nog even volhouden, de lente is in aantocht!

Raaf. Foto: Eric Verhagen

Nieuws Rijkswaterstaat

Aan het begin van het nieuwe jaar is in de Noordwaard regulier onderhoud uitgevoerd aan de in- en uitlaten langs de Banddijk. Dit is nodig om te zorgen dat het water goed kan blijven doorstromen. Daarnaast is, op basis van de vegetatiemonitor, gekeken waar houtige begroeiing (struiken en jonge bomen) te veel terrein innemen. Op basis van inspecties door de gebiedsconciërges is bepaald waar de begroeiing verwijderd moet worden, zodat het gebied weer voldoet aan de afgesproken beheermaatregelen. Dit gebeurt in de loop van 2026. Ook is bij de loswal in Werkendam een verouderd en overbodig raster weggehaald. Zo zorgen we dat de omgeving net en overzichtelijk blijft.

Hoewel de grote onderhoudsronde aan de watergangen in de polders De Kroon, Kooiwaard en de (kleine) Eijerwaard pas vanaf september gepland staat, is de voorbereiding al in volle gang. Bij deze onderhoudswerkzaamheden trekken we, net als voorgaande jaren, samen op met Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer maait het riet, zodat we aansluitend het graafwerk kunnen uitvoeren.

Ook op het gebied van innovatie zetten we stappen. Zo is met behulp van een drone een inventarisatie uitgevoerd van de waterteunisbloem, een invasieve soort die zich snel kan verspreiden en dichte drijvende matten kan vormen die de doorstroming belemmeren en inheemse planten kan verdringen. Met deze drone-opnames krijgen we snel en nauwkeurig inzicht in waar de plant voorkomt. Dat helpt ons niet alleen bij het plannen van effectief beheer, maar vooral om verdere verspreiding tijdig te voorkomen.

Sinds dit jaar beheert Team Rijntakken de elektrische pompgemalen in het gebied. Begin dit jaar hebben we de huidige staat bekeken. De komende periode staat in het teken van het inlopen van het uitgestelde onderhoud, met als doel dit vóór half april af te ronden.

Tot slot is de aanwezigheid van bevers een aandachtspunt. In de Banddijk zijn nieuwe bevergaten aangetroffen. Samen met specialisten onderzoeken we welke duurzame maatregelen nodig zijn om toekomstige graafschade te voorkomen, terwijl we recht blijven doen aan de ecologische waarde van de soort.

De komende maanden werken we verder aan het (voorbereiden van) onderhoud en blijven we de ontwikkelingen in vegetatie en fauna nauwgezet volgen. Zo zorgen we samen voor een veilige, toekomstbestendige en natuurlijke Noordwaard.

Nieuws FREE-Nature

Winter in de Noordwaard

Het jaar begon met een koude periode. De Noordwaard kleurde wit van de sneeuw en dankzij de oostenwind werd het guur in de Noordwaard. Het opgestuwde water bevroor en zorgde ervoor dat het voedsel voor de grazers tijdelijk buiten bereik was. Voorzien van hooi kwamen ze deze periode prima door. Daarna ontstond een rustige tijd met

uitzonderlijk lage waterstanden. Goed nieuws voor de grazers, die daardoor veel ruimte en voedsel tot hun beschikking kregen. Ook de waterbuffels hielden zich goed in deze periode. Zij hebben met hun grote lijven veel voedsel nodig om zich lekker te voelen. Dat wisten ze vrijwel de gehele droge periode zelf bij elkaar te scharrelen. Wanneer het gebied grotendeels onder water staat, wordt het voor hen lastiger en is bijvoeren vaak noodzakelijk. Ook voor de konikpaarden en Schotse hooglanders overigens, maar vanwege hun grote voedselbehoefte, komen de waterbuffels eerder in de problemen.

Om te bepalen of bijvoeren noodzakelijk is, letten we op een aantal signalen. Allereerst het gedrag van de dieren. Waterbuffels worden vaak onrustig en gaan veel lopen als de voedselsituatie wat minder wordt. Ook de konikpaarden en Schotse hooglanders zoeken veel en rusten minder. Daarnaast letten we bij de herkauwers op pensvulling en bij alle grazers op buikvulling. Tot slot letten we op de body condition score van de dieren. Waar pensvulling een direct signaal is van een dier dat korte tijd geleden heeft gegeten, zegt de body condition score iets over het verloop van de conditie over langere tijd. Zo kunnen we in een vroeg stadium al bijsturen om problemen verderop in de winter te voorkomen.

Dieren die het gehele jaar buiten leven, bouwen in de zomer een vetvoorraad op en mogen die in de winter aanspreken. Maar in een gebied als de Noordwaard, met grillige waterstanden, is het belangrijk om niet alleen naar de body condition score te kijken, maar ook gedrag en pensvulling mee te nemen. Soms kan een pak hooi in september noodzakelijk zijn om te voorkomen dat dieren in de problemen komen, omdat er op dat specifieke moment te weinig voedsel is. Terwijl we dit jaar vrijwel geheel januari niet hebben gevoerd, omdat de dieren zichzelf prima konden redden. En dat was goed nieuws voor de Noordwaard, want zo konden de dieren perfect de taak uitvoeren waarvoor ze zijn aangenomen. Grazen!

Contactgegevens Noordwaard

Vragen aan de boswachter en/of
aanmelden voor de nieuwsbrief:

Jonas Pronk, boswachter beheer Noordwaard:
j.pronk@staatsbosbeheer.nl of 06-13 64 94 62

Kuddes FREE Nature

- **Calamiteiten grote grazers:** 06-29 01 57 31 (24 uur per dag)
- Beheerder Tanja de Bode: tanja.debode@freenature.nl of 06-33 68 00 51
- Meer informatie: www.freenature.nl